

Список використаних джерел

1. Дараховський І.С., Прехул Т.В. Бізнес і менеджер. – М.: ИНФРА-М, 1992. – 212с.
2. Заводський Й.С. Менеджмент: Management. – У 3т. – Т.1. – 3-вид., доп. – К.:Видавництво Європ. Ун-ту. – 2001. – 542с.
3. Дебольський М. Психологія делового общенія. – М.:МАУП,1998. – 244с.
4. Даймон С. Успішні переговори. Як отримати більше. – Москва: Манн, Иванов и Фербер, 2012. – 560с.
5. Хомич В.І. Кредитно-модульний курс української мови (за професійним спрямуванням): навчально-методичний посібник для студентів стаціонарної та заочної форм навчання економічних та технічних спеціальностей. – 3-ге вид., перероб. і допов. / В.І. Хомич, С.В.Толочко. – Ч. II. – Ніжин: Міланік, 2015. – 190 с.

Шепета Віталіна

студентка

Грабовецький Олександр

старший викладач

ВП НУБіП Укараїни «Ніжинський агротехнічний інститут»

м.Ніжин

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

У сучасному розумінні фінансами називають систему економічних відносин, за допомогою яких створюються і розподіляються державні кошти.

Як зазначає А.Г. Зюнькін, «фінансова діяльність держави зумовлена об'єктивною необхідністю розподілу та перерозподілу національного доходу, а також задоволення як індивідуальних потреб громадян, так і потреб суспільства в цілому» [3].

На практиці фінансова діяльність держави являє собою процес збирання, розподілу (перерозподілу) та використання коштів, що забезпечують виконання державою функцій. Нею займаються уповноважені державні органи, що здійснюють пряме планове збирання і розподіл коштів. Всі фінансові ресурси в державі поділяються на централізовані та децентралізовані фонди грошових коштів. Централізовані фонди надходять у розпорядження держави як суб'єкта влади, тоді як децентралізовані утворюються в усіх галузях народного господарства. До державних фінансів України належать зведений державний бюджет України, фінанси державного сектора економіки, централізовані та децентралізовані фонди цільового призначення, державний кредит, резервні та страхові фонди.

У своїй фінансовій діяльності держава керується рядом принципів. Одним з них є публічний характер фінансової діяльності, що означає її відкритість. Найважливіші акти цієї діяльності держави доводяться до відому громадськості завдяки засобам масової інформації. Іншим принципом фінансової діяльності є розподіл функцій між представницькими та виконавчими органами влади.

Чіткому розмежуванню повноважень різних органів влади щодо фінансової діяльності присвячено цілий ряд статей Конституції України, інших законодавчих актів. З цим принципом тісно пов'язано наступний – пріоритет представницьких органів влади перед виконавчими у вирішенні державних проблем, пов'язаних з фінансами.

Важливим принципом фінансової діяльності держави є фінансування її безпеки, що здійснюється за рахунок централізованих державних фондів.

Одним з принципів фінансової діяльності виступає єдність фінансової діяльності та грошової системи держави, адже державні кошти створюються й розподіляються у грошовій формі, закріпленій національним законодавством. В якості одного з принципів фінансової діяльності розглядають її міжгалузевий характер. Ця діяльність охоплює виробничу й невиробничу сфери економіки, утримання соціальної сфери тощо.

Принципом фінансової діяльності держави є також її самостійність, тобто держава займається цією діяльністю відокремлено від інших сфер діяльності, маючи для цього фінансову систему з її фондами та інститутами.

Ще одним важливим принципом фінансової діяльності держави є її соціальна спрямованість. Даний принцип має на увазі орієнтованість держави у своїй фінансовій діяльності на здійснення широкої та ефективної соціальної політики, яка має практично втілюватися в реальності прав людини і громадянина, в існуванні доступних та ефективних систем освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, у підтримці малозабезпечених прошарків населення тощо.

Принцип плановості фінансової діяльності держави передбачає, що кожна сфера цієї діяльності обов'язково планується державним бюджетом, зведеним балансом доходів і видатків (у міністерствах), балансом доходів і видатків (на підприємствах), кошторисом доходів і видатків (в установах і організаціях), кредитним планом і касовим планом (у банках).

За визначенням А.Г.Зюнькіна, «методи фінансової діяльності – засоби, прийоми, за допомогою яких уповноважений державою орган від її імені мобілізує, розпоряджається і використовує фонди грошових ресурсів.»[3]. Всі методи фінансової діяльності держави поділяються на дві категорії: методи формування фондів грошових ресурсів та методи розподілу цих фондів.

Фінансова діяльність держави регламентована системою фінансово-правових актів, серед яких виділяють акти органів законодавчої влади (закони) та акти органів виконавчої влади (підзаконні акти). Існують різні форми фінансово-правових актів: Конституція України, закони України, укази Президента України, декрети Кабінету Міністрів України, накази, інструкції чи положення Міністерства фінансів України або Державної фіскальної служби, методичні вказівки, листи, телеграми Національного банку України тощо.

Конституція України приділяє велику увагу фінансовій діяльності держави. Так, п.4 ст.85 Конституції передбачає, що «до повноважень Верховної Ради України належить затвердження Державного бюджету України та внесення змін

до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання...»[1]. Виходячи з необхідності забезпечення економічної безпеки держави, ст.92 Конституції закріплює, що «виключно законами України встановлюються...Державний бюджет України і бюджетна система України; система оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного ринків; а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи...»[1].

Ст. 95 Конституції наголошує, що «бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами.»[1]. Ст. 96 Конституції закріплює за Верховною Радою України затвердження бюджету на певний термін. Участь Кабінету Міністрів України, Рахункової палати, Національного банку України у здійсненні фінансової діяльності передбачено статтями 97, 98 та 100 Конституції. Ст. 99 Конституції визначає національну грошову одиницю України – гривню. Ст. 116 встановлює, що «Кабінет Міністрів України ... забезпечує проведення фінансової, цінової, інвестиційної та податкової політики...» [1].

Ст. 143 передбачає, зокрема, що “територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону” [1].

Крім Конституції України, правовим аспектам фінансової діяльності держави приділяється увага в інших законодавчих актах, зокрема в Законі України «Про банки і банківську діяльність». Розділ II цього Закону присвячено діяльності такого важливого суб'єкта фінансової діяльності держави, як Національний банк України. У відповідності до ст.8 Закону «Національний банк є центральним банком України, її емісійним центром, проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, зміцнення грошової одиниці, організує міжбанківські розрахунки, координує діяльність банківської системи в цілому, визначає курс грошової одиниці відносно валют інших країн. Йому належить монопольне право на випуск грошей в обіг, а також випуск національних грошових знаків за рішенням Верховної Ради України.» [2].

Правове регулювання фінансової діяльності держави здійснюється також законами України «Про систему оподаткування», «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», «Про бюджетну систему України», «Про страхування», «Про Рахункову палату Верховної Ради України» та ін.

Ще одним законодавчим актом, що регулює фінансову діяльність держави, а саме таку її форму, як випуск цінних паперів, є Закон України «Про цінні папери і фондову біржу». Даний закон передбачає можливість випуску облігацій

внутрішніх республіканських і місцевих позик. Як зазначав В.М. Іванов, рішення про випуск облігацій внутрішніх республіканських і місцевих позик приймається відповідно Кабінетом Міністрів України і місцевими радами народних депутатів. Кошти, одержані від реалізації внутрішніх республіканських або місцевих позик, спрямовуються відповідно в республіканський і місцеві бюджети, в позабюджетні фонди місцевого самоврядування. [4]

Фінансовою діяльністю називають процес збирання, розподілу (перерозподілу) та використання коштів, що забезпечують виконання державою її функцій. Фінансовою діяльністю займаються уповноважені державні органи, здійснюючи пряме планове збирання і розподіл грошових коштів.

Держава здійснює свою фінансову діяльність за допомогою обов'язкових (податки, збори, штрафи, плата за використання природних ресурсів, страхування, платежі в централізовані спеціальні фонди та ін.) та добровільних (лотереї, позики, добровільні внески, акції та ін.) методів формування фондів грошових ресурсів, а також за допомогою методів розподілу цих фондів, до яких належать фінансування, кредитування, виплати пенсій, страхових відшкодувань і різних допомог.

Список використаних джерел

1. Конституція України. – К.: Право, 2018.
2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // Калина А.В., Кощеєв А.А. – К.: МАУП, 2016.
3. Зюнькін А.Г. Фінансове право: Опорний конспект лекцій. – К.: МАУП, 2015.
4. Іванов В.М. Гроші та кредит : Курс лекцій. - К.: МАУП, 2016.